

Поліщук В.С.

аспірант,

Університет економіки та права «КРОК», м. Київ

ІНСТИТУТ УПОВНОВАЖЕНОГО З ВИКОНАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ЯК ОДИН З МЕХАНІЗМІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Проблема боротьби з корупцією є однією з найбільш актуальних на сьогодні, і життєво необхідною для держави. Корупція розхитує державний лад зсередини, зводить нанівець всі демократичні ініціативи і починання. Для підвищення ефективності боротьби з корупцією необхідний комплекс політичних, правових і моральних заходів, активна громадянська і життєва позиція.

В сучасному глобалізованому світі дотримання правових норм з протидії корупції має забезпечувати конкурентну перевагу. Органи державної влади та місцевого самоврядування, державні компанії, які дотримуються антикорупційної політики, є більш привабливими для працівників і суспільства.

З 2014 року одним з стратегічних елементів механізму протидії корупції в Україні став інститут Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми, створений для реалізації Антикорупційної програми та забезпечення антикорупційної політики в органах державної влади та місцевого самоврядування, державних підприємствах. Він регламентується Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року [1].

У цьому контексті слід зазначити, що під механізмом протидії корупції розуміють окремі заходи або їх сукупність (наприклад, заходи, спрямовані на профілактику проявів корупції, запобігання втягуванню посадових осіб у протиправну діяльність тощо), виокремлюючи при цьому окремі різновиди механізму протидії корупції (наприклад, організаційно-правовий, політико-правовий, управлінський, економічний тощо) [4, с. 34].

Поширеним також є підхід щодо розуміння механізму протидії корупції як системи відповідних заходів. Так, Є. Невмержицький визначає поняття антикорупційного механізму як систему політичних, інституційних, соціально-економічних культурних і правових заходів, які суспільство і держава застосовують у протидії корупції. Автор розглядає систему механізмів подолання корупції як сукупність відповідних заходів згідно з розподілом їх по рівнях, які ототожнено з певними суб'єктами подолання корупції (від Президента до ЗМІ та структур громадського контролю) [6, с. 8].

Цілком зрозуміло і варто погодитись з Д. Машлякевичем, що під механізмом запобігання та протидії корупції слід розуміти інтегровану цілісну взаємодіючу сукупність необхідних і достатніх функціональних елементів, за допомогою яких суб'єкт формує раціональну систему впливу на фактори і детермінанти корупції, забезпечує ефективне здійснення протидії корупції [5, с. 225].

Існує необхідність посилення профілактичної ролі Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми як одного з дієвих елементів механізму протидії корупції, оскільки Уповноважений, згідно із Законом України «Про запобігання корупції», є посадовою особою того органу чи того державного підприємства, чи юридичної особи публічного права в якій він працює. Посада Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми прирівнюється до посади осіб, які уповноважені державою на виконання державних функцій або місцевого самоврядування.

Функціональне призначення інституту Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми у боротьбі з корупцією полягає в тому, що він допомагає реалізувати організуючий потенціал, який має система запобігання і протидії як соціальне явище, приводить її в динамічний стан. Це означає, що в рамках цього механізму повинна здійснюватися певна діяльність відповідно до встановлених правил із застосуванням відповідних методів впливу відносно іншого соціального зла, яким є таке негативне явище як корупція.

Серед основних факторів, що сприяють виникненню корупції є недостатній рівень доброчесності окремих осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; відсутність критичного ставлення суспільства до проявів корупції; сприйняття населенням корупції як одного із засобів досягнення бажаного результату.

Для вирішення означених проблем у середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду України до 2020 року як інструменти організаційно-правового механізму протидії корупції запропоновано: програми, уповноважені підрозділи, Єдиний державний реєстр декларацій, стандарти доброчесності, державний контроль над партійними фінансами тощо.

Запровадження інституту Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми у діяльності органів державної влади, обласних державних адміністрацій і рад, державних цільових фондів ставить на меті впровадження механізмів планування та контролю локальної антикорупційної політики (антикорупційних програм) на основі результатів аналізу корупційних ризиків [7].

Реформа антикорупційного законодавства, яка розпочалася восени 2014 року в Україні, позначилася ухваленням Верховною Радою низки важливих законів: Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII, Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII [2]. Ці закони заклали фундамент нормативної бази у сфері боротьби з корупцією в країні.

Як зазначає В. Козак, проведення антикорупційної реформи в Україні є важливим механізмом підвищення ефективності державного управління, реалізації замовлення суспільства на вдосконалення надання державними інститутами влади та органами місцевого самоврядування публічних послуг, створення зрозумілих процедур контролю за владою та зменшення корупції [3, с. 269].

На мою думку, Уповноваженому доцільно надати право вносити письмове клопотання щодо звільнення особи із займаної посади, причетної до корупційних діянь, та обов'язково внести зміни в діюче законодавство. Варто заборонити на законодавчому рівні здійснювати тиск на дії Уповноваженого з боку будь-кого в рамках проведення службової перевірки, передбачивши у чинному законодавстві відповідальність за тиск на дії Уповноваженого. В першу чергу, йдеться про трудовий колектив, керівництво того ж Уповноваженого, оскільки зараз ніде немає відповідальності щодо заборони вчиняти тиск.

Пропоную рекомендації щодо Інституту Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми як одного з елементів механізму запобігання і протидії корупції на державному рівні:

1. Незалежність особи Уповноваженого, самостійність прийняття рішень, заборона впливу і тиску на Уповноваженого.

2. Збільшення повноважень Уповноваженого, надання права складати адміністративні протоколи.

3. Дієве посилення ефективності Інституту Уповноваженого в протидії корупції. Держава має забезпечити юридичний захист особи Уповноваженого, надавши йому гарантії безпечного здійснення своїх обов'язків – виявляти і протидіяти корупції.

Отже, хоча антикорупційне законодавство України зазнало важливих позитивних змін, поки воно не в змозі ефективно виконувати функцію стримування корупції у зв'язку з відсутністю ефективних систем протидії і боротьби з корупцією. Інститут Уповноваженого з виконання Антикорупційної програми є важливим механізмом протидії корупції в Україні і він вимагає відповідної правової законодавчої підтримки.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.

2. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 47. – Ст. 2051.

3. Козак В. І. Стан корупції в Україні та адміністративна реформа як механізм протидії їй / В. І. Козак // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. – 2013. – Вип. 2. – С. 263–273.

4. Ленкевич О. Ю. Організаційно-правовий механізм боротьби з корупцією на державній службі / О. Ю. Ленкевич // Вісник Східноукраїнського нац. ун-ту ім. Володимира Даля. – 2013. – № 16. – С. 34–37.

5. Машлякевич Д. С. Стратегії запобігання і протидії корупції в Україні: монографія / Д. С. Машлякевич, О. М. Литвинов. – Харків: ТОВ «В деле», 2016. – 260 с. С. 172.

6. Невмержицький Є. В. Корупція як соціально-політичний феномен: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02/ Є. В. Невмержицький; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К., 2009. – С. 8.

7. Середньостроковий план пріоритетних дій уряду до 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/volodymyrgroisman/2020-74237613>. – Назва з екрана.